

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Cf. regulamentul de a-
plicare a tarifului comer-
cial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEBA

Foale Inscrisă în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 500 Lei
Pe 6 luni . . . 280 Lei
Pentru străinătate 1000 Lei**Foale bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă**

Scăparea celor năpăstuiți

(+). Lumea aceasta a fost numită Valea Lacrimilor. Și așa este cu adevărat. Nu Dumnezeu a vrut-o însă astfel, ci vrășmașia celui Viclean, care s'a priceput în toată vremea să-și întovărășască păcătoșenia omului. O privire asupra celor ce se petrec și astăzi dela margini la margini de pământ ne lămu-rește intuitiv asupra cutremurătoarei taine a fărâdelegii, de care vorbește Scriptura.

Și când te gândești că s'ar putea să fie și altfel, dacă în oameni ar fi smerenie și bunăvoință! Smerenie în fața Atotputernicului, și bunăvoință întru a-și căuta de sănătate. Fiul Omului doar și azi e același Fiul al lui Dumnezeu, care poate porunci valurilor înfuriate să se liniștească, vieții să se întoarcă în trupul din care sburase, și cu atât mai vărtos rănilor sângerând să se vindece. Plaiurile Palestinei de odinioară, cuprinse de sfântă înfiorare, văzuseră așa ceva. Și lumea noastră, sfâșiata de lucrătorii răutății și sângerândă din mil de răni, s'ar tămădui și ea, și ar putea sluji Domnului întru bucurie, dacă ar urma căi bătătorite de bolnavi cumiști ce s'au scăpat de boală.

Ne gândim la femeia de care spune Evanghelia că pătimise vreme de douăsprezece ani întru scurgerea sângelui, fiind apoi vindecată într-o clipită de Mântuitorul. — Umilitoare boală, exasperant de îndelungată, și fără perspective de tămăduire. Iși cheltuiseră doar biata femeie averea cu doftorii și cu leacurile, și nimic nu i-au folosit. Dimpotrivă, a mers tot în spre mai rău. — Exact ca omenimea înstrăinată de Hristos: Sufere înjosită, de multă vreme. Și cât n'a cheltuit ca să-i fie bine! Dar înzadar: Leacurile s'au dovedit a fi mai rele decât boala însăși, iar doctorii și vracii de cari a ascultat, s'au arătat a fi șarlatani ori smintiți, buni de temniță ori de casa de nebuni, nu de îndrumători și lecuitori. Așa o pățește însă cel ce se îndepărtează de Hristos și de Biserica sa: apucă pe mână de impostori, meșteri întru a-și face reclamă și gata oricând să suprimă pe cei ce le stau în cale. Cazul lui Hitler, și a altora ca el, din vremuri de mult apuse ori contemporane, e tragic de instructiv. Știm ce-am pățimit și pățim și noi, neamul întreg, în urma megolamentei criminale a acestei apariții fatale în istoria omenirii. Barem de ne-am cumiști după cele pățite, și nu ne-am mai lua după tăciunuri la cari îndrăzneala ține loc de minte, prevedere, bun simț, dragoste de neam și de tot ce-i sfânt sub soare.

Scăparea noastră-i Hristos. Numai la El se cade să alergăm, mai ales în ceasurile de grea cumpănă. Și să facem acest pas cu smerenie, cu încredere, cu statornicie și cu respect adânc, fără să ne tulbure faptul că cineva s'ar uita la noi peste umăr. — Ca femeia din părțile Galileii.

Frații iarăși împreună!

Zăbranic negru ne-a învăluit la acel sfâșietor sfârșit de August 1940 când, prin sfatul celor fărâdelege, dela Viena, Ardealul nostru drag a fost sfârticat. Trăsnet din senin a fost știrea radiodifuzată ce vestia consumarea crimei. N'a fost însă suflet de Român în adâncurile căruia să nu fi ars vie flacăra nădejzii că ticăloșia săvârșită de închinătorii principiului barbar: Macht geht vor Recht (=Forța primează dreptul) e numai un vis urit, chinuitor, dar trecător.

Și iată, visul urit a trecut. Comunicatul special al Marelui Stat Major, din 25 Octombrie c., e răspicat: „In Transilvania de Nord-Vest, trupele române de sub comanda generalului de corp de armată Avramescu Gh., în strinsă legătură cu cele sovietice, au ocupat orașele Carei și Satu-Mare, după care au depășit frontiera româno-maghiară, desrobind astfel întreaga Transilvanie“.

Cetim și recitim acest comunicat, cu inimi calde și cu lucirile bucuriei în ochi: Știrea e adevărată; Ardealul întreg e desrobît. Doamne, slavă Ție! Cum am așteptat clipa fericită când să auzim vestea cea mare și bună! Și Dumnezeul părinților noștri s'a mi-lostovit de noi și, în sfârșit a adus-o. E mare prinosul de jertfa sângelui oferit pentru izbânda secerată: Peste 1500 ofițeri, 1400 subofițeri și 62.000 trupă, morți, răniți și dispăruți. Dar acest prinos n'a fost înzadar: e prețul descătușării fraților și a scăpării lor din împilare. Glasul pătimirii lor pătrunsese până la noi: știam că-s înjugați să are și să grape, în loc de vite, țarini de-ale asupritorilor; n'a fost pentru noi taină că erau târiți la munci sălnice, slab îmbrăcați și flămânzi; că le-au fost dărimate biserici, închise școli; că graiul lor era prigoni și huiduit; că li-se pregătia un regim de exterminare. Am știut, dar n'am putut să ne strigăm pân' la ceruri durerea și indignarea, pentru că o cărmuire slugarnică ne ținea călușul în gură. Dictatorii sunt toți la fel: Plini de sine înșiși, violenți, scurt văzători. În nefastul consiliu de coroană din noaptea de 29—30 August 1940, glasul mărunțelilor scliviști și a sfetnicilor gata oricând să cădelnițeze Căpetenia pățimășă, a înăbușit energicul și demnul protest al d. Iuliu Maniu, al mitrop. Nicolescu, și încă al câtorva, cari au spus-o sus și tare că odiosul dictat dela Viena trebuie respins cu toată hotărîrea și cu orice risc, dat fiind că e de preferit o înfrîngere în luptă, decât o retragere rușinoasă și pierderea unei provincii fără a lovitura de tun (cum precizase d. Iuliu Maniu în acel consiliu de coroană). — După care au urmat cele știute, și cele ce se vor mai ști de aci încolo.

Vinovații de acest Calvar prilejit de o

seamă de vanitoși cocoțați la trepte ce nu erau pentru puterile lor, își vor primi pe-deapsa. Li vor judeca alții, nu noi, aici. Cum tot alții vor trage la răspundere și pe străinii ce au năpăstuit pe ai noștri în răstimpul celor patru ani de robie. Noi nu urâm pe nimeni. Românul nici nu-i în stare de ură. Imi aduc aminte de vorba unei bătrânice din Sâncelul de lângă Blaj: Indată după cutropirea Ardealului de Nord s'a întâmplat, într'o după amiază de sârbătoare, să-mi dau în vorbă cu o bunicuță din satul pomenit. M'a întrebat ce mai știu de pe la Români apucați pe mâna dușmanilor, și ce cred eu că are să mai fie? I-am spus ce știam și ce gândiam, adăogând că toate își vor avea răsplata cuvenită, la soroc ce nu poate fi departe. „Românul ține minte. O să le întoarcă celor răi răutățile cu vârf și indesat“. Cugetam că icoana unei dreptăți violent răsbunate va mulțumi pe bătrână. Dar n'a fost așa. M'a privit îngândurată: „Ungurii s'au purtat păcătoș cu ai noștri. Noi însă nu le-om plăti la fel, pentru că pe noi nu ne lasă firea noastră“.

Așa este: pe Românul necorupt de ideologii străine de sufletul neamului său nu-l lasă firea să se preteze la nedreptate și la sălbătăcie. Așa și acum: deși ne sângeră inima pentru câte și cât am suferit, și încă ignobil, dela rătăciți de-ai noștri, și dela străini vrășmași, și deși păstrăm în cutele conștiinței noastre pomenirea unor amenințări ca aceea, în 1932, a deputatului ungar Urmánczy Nándor: „Slovacii, panslavii, Daco-Romanli vor trebui să dispară de pe teritoriul maghiar“, noi, de data asta, ne oprim asupra fericirii momentului, ne strângem frații într'o largă îmbrățișare, și le zicem: Dumnezeu v'a adus din nou la sânul Patriei mame, dela care ați fost smulși samavolnic și barbar! Fie binecuvântat acest ceas!

De-acum toți fiii Bisericii Române Unite suntem iarăși împreună. Zările sunt încă înroșite de flăcările incendiului aprins de alții, nu de noi. Se va limpezi însă țaria, și vom clădi mai departe, umăr la umăr, măreața capodoperă a neamului nostru. Sufărînțele îndurate ne-au călit și ne-au înțeleptit. Despărțirea sălnică n'a făcut decât să vădiască și mai bine cât de mare binecuvântare-i să fie frații împreună. Toți frații. Toți cei de-o limbă și de-un sânge, cari cu vremea o să fie și de-o lege cu toții. Căci așa vrea Dumnezeu, și așa pretind și interesele de neam latin, urzit pe fond de disciplină și claritate.

Cătu-i pentru străini, nu le vrem picirea. Ținem la cuvântul rostit de d. Iuliu Maniu la 1 Decembrie 1918: „Poporul Român e prea nobil, pentru a nu aprecia înțeleptul proverb

care spune: Nu face altuia, ceea ce nu vrei să-ți fie făcut ție. Noi vroim să fim fericiți, dar vroim ca și alți locuitori ai țării noastre să fie la fel. Noi am învățat dintr'o crudă experiență ce însemnează a sta în jug, și nu voim să ne facem vinovați de nedreptatea pe care am suferit-o noi în decursul secolelor".

Firește că nu dorim dragoste cu sila. Cui îi place mai mult sub alt ceriu și între alți stăpânitori de țară, slobod este să se ducă unde-l mână inima. Bucuros îi stăm și noi într'ajutor să-și facă voia. Noi însă aici stăm, aici vrem să muncim și să murim, pentru că aici — și numai aici — noi nis acasă.

Grigore Dascalu

De profundis...

Ingrozitoare răsturnare pe întreagă fața pământului! Cât de barbare, cât de îndobitocite ne păreau vechile popoare: asirienii, babilonenii, egiptenii, persii, când cetățile de războaiele lor, de cruzimile lor, de distrugerile lor, de abuzurile și de siluirile, de răzbunările lor! „Popoare primitive, neculte — și gata” — ziceam. Câte sisteme filosofice, morale, sociale și sociologice, de umanitarism și de drept au fost lansate, afișate, impuse, admirate, discutate, „perfecționate” de-atunci până azi, în atâtea veacuri. Câtă cultură am înghițit!... Totuși: distrugerile, răsturnările, răzbunările, cruzimile siluirile războiului de azi, le întrece departe, pe calea de-atunci. Și încă n'am ajuns la sfârșit! Drojdia, culmea vor fi încă apanajul furiei de încheiere, a nebuniei opintirilor de sfârșit...

Biet de om, lăpădat de Dumnezeu și lipsit de harul Lui! Cum ai decăzut! Unde te-ai cufundat!

Imi este greu, că sunt și eu om. Recunoștință și mulțumită lui Dumnezeu, că m'a creat. Dar mi-e rușine, că fac parte și eu din societatea, din totalitatea oamenilor, cari pun la cale, aranjează, această decadentă, această vărsare de sânge, aceste distrugeri, aceste cruzimi, aceste ucideri, aceste heca-

tombe de oameni, această răsturnare, hotărâre cu haosul! Câtă distincție, câtă fericire, dacă s'ar cunoaște, că sunt zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu! Dar' nu se cunoaște. Ci se cunoaște și se verifică abaterea, desfigurarea chipului lui Dumnezeu; că m'am desfigurat, că m'am lăpădat, că m'am confundat. Aș fi mândru, fericit și încântat, dacă aș fi păstrat chipul și asemănarea cu „Dominus Deus”, cu Dumnezeu; dacă aș fi așa, cum m'a voit, cum m'a contemplat, cum m'a creat și cum mă vrea și acuma Dumnezeu. Imi e rușine, imi e greu, că sunt așa, cum e omul în acest secol înaintat, al XX-lea!

Se pregătește „o lume nouă”!... Desigur, se va crea, va aranja omul de azi, o lume nouă. De aceea răstoarnă, nimiceste pe cea veche... Nu e inomis, să o răstoarne, să o distrugă pe aceasta, ca cea nouă să fie fericitoare și asigurată împotriva războaielor. Ar ajunge să o completeze, să o corecteze. Dar nu! Pe om l-a cuprins și-l stăpânește furia de-a distruge până la temelii. Și totuși, nu aceasta este esența. Ci esențial este, ca: orînduiala de mâne a țărilor și popoarelor, ele între ele și la ele acasă, să fie făcută în *spiritul omului făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și nu în duhul, nici a omului barbar de pe vremea asiriană, nici a omului materialist, decăzut, brută din secolul al XX-lea.*

Pecum își va alege, așa va profita...

Ai omule în fața ta: doctrina infalibilă a descoperirii dumnezeiești demonstrată și administrată de Biserică, mandatară omului-Dumnezeu, care a adus descoperirea, pusă sub conducerea și îngrijirea păstorului-Părinte suprem; doctrină verificată de istorie și filosofia sănătoasă. De altă parte ai spuza de fraze ilogice, îmbătătoare, bombastice, construite tot în sisteme — la părere savante, dar' iraționale, simple încercări omenesti; ba chiar produsul înfierbântărilor patimilor animalice, a instinctelor recunoscute și de științele pur profane ca „inferioare”, în deosebire de celea superioare, nobile, recunoscute ca atare și de aceleași științe pur profane și

cari și ele verifică doctrina omului-Dumnezeu, respingând sistemele celealalte.

Istoria și experiența de veacuri din viața omenirii asemenea pe aceea a omului-Dumnezeu o verifică și pe celealalte multe sfărăitoare și colcăitoare de unilateralități, contradicții, exagerări, sofisticări și rătăcirii — le dovedește de zadarnice, rele și ducătoare la noi incurcături, la noi dezastre, la noi nedreptăți, la noi încercări.

... Dacă se va face alegerea cea cumințe, cea bună: bine va fi. Se va vindeca lumea și de rănile înspăimântătoare și foarte dureroase, de azi. Dacă se va face alegerea cea rea, rău va fi, tot mai rău; rănile se vor înmulți și adânci și suferințele nu vor mai avea sfârșit...

Prof. Cornel B. Andrea

În spiritul omeniei. Numai în acest spirit se rezolvă românește problemele, atât cele particulare cât și cele de stat. Așa înțelege și d. *Ionel Pop*, înaltul comisar al Ardealului, să ducă la îndeplinire opera grea ce-i incumbă în slujba ce îndeplinește. Căruându-i-se din partea unui redactor al *Curierului*-ui (26. X. 44) — cea mai căutată gazetă zilnică — câteva lămuriri asupra unor probleme importante dela ordinea zilei, DSA, a spus, între altele, și celea ce urmează:

[...] „Mă gândesc în prim rând la urmările măsurilor reacționare luate de guvernul maghiar privitoare la reforma agrară română, la pădurile și pășunile comunale și composesorale, la deposedări prin exproprieri și colonizări, la acea nefastă ordonanță 1440 din 1941, care a despoiat de avutul lor atâtea mii de români, mai ales existențe modeste, la legiurile muncitorești, etc. Mă gândesc deopotrivă la nesfârșitul șir de măsuri administrative, care au răpit drepturi și au nimicuit aproape cu desăvârșire, de pildă clasa micilor meseriași români.

Dar toate acestea nu vor fi decât lucrări de reparațiune. Ziua de azi reclamă nu numai refacerea stărilor — mai bune — de dinainte de 1940, ci adânci și radicale reforme

FOIȚA „UNIRII”

Testamentul lor

Te preamăresc câmpiile 'n rodire,
Și vântul cu-alinările din lunecă,
Și toate câte 'n calea lor apucă
Grădina mea, cu galbini trandafiri.
Te preamăresc pe tine Tată,
Că ne-ai adus pe căi nebănuite,
Din teascurile nopții împlinite,
Și ne-ai predat luminii, fără pată.
O zi' de-ajuns, se simt neturburata armonie,
Cu inima 'n seninuri destrămată,
Din zori și până 'n noaptea înstelată,
Ca să cerșesc, cereasca 'mpărăție.
E lumea azi, de schije turburată,
Dar mâne, soare nou va răsări.
Invățătura sfântă, de-a iubi,
In testamentul lor, ne-a fi lăsată.

I. B. Buteni

Nicolae Fekete Negruțiu către Constantin Morariu

de Dr. Leca Morariu
I.

Pe *Arboroseanul* și *Deșteptăristul* Constantin Morariu (1854—1927), pe *Preotul* (ort. rom.) *C. Morariu* (cum semna dânsul în cele

din urmă), l-am vădit ca un aprig matador al daco-românismului cultural din Bucovina — vezi articolul nostru *Gh. Barțiu către C. Morariu* în „*Gazeta Transilvaniei*” Nr. 35 din 27 Mai 1944.

Dar cele mai intense și mai frățești și mai rodnice legături cu Ardealul, C. Morariu le-a avut prin atât de merituosul^o) Preot (gr. cat.) Nicolae Fekete Negruțiu (1846—1890) dela Gherla, *Popa N. F. Negruțiu*, cum semna dânsul, éminentul editor al revistelor: „*Predicatorul sateanului român*” An. I 1875—An. V 1879, revistă care din Ianuarie 1880 își schimbă numele în „*Preotul român*”, apărând astfel până la anul morții lui N. F. N. (1890), deci până în An. XVI 1890 de existență^a) a revistei; „*Cărțile sateanului român*”, apărute în An. I 1876 (și continuate până în An. XI 1886, în care an redactor⁵) îl constatăm pe I. Pop Reteganul; „*Amicul Familiei*” (adevărată revistă de familie!) An. I 1878—An. XVI 1890 (deci apărută până la moartea lui N. F. N.); „*Higiiena și școala*”, apărută⁶) An. I. 1876 și continuată până în 1880, revistă la care (după N. Hodoș și A. Sadi Ionescu, op citat 319) N. F. N. e editor din 1878.

Calda prietenie dintre Ardeleanul N. F. Negruțiu și Bucovineanul C. Morariu se vede mai ales din evocarea lui C. Morariu, *Nicolae Fekete Negruțiu* în „*Viața Românească*” (Iași) An. 1907, 310 și u.; din scrisorile lui N. F. N. către C. Morariu (numerotate de însuși C. Morariu cu Nr. 1—23); precum și din faptul

că primele cărți ale lui C. Morariu apar (cu largul concurs al lui N. F. N.) la Gherla, adecă: *Herman și Dorothea* (trad. din Goethe) 1884, *Omiliile Sf. Ioan Gură de Aur...* 1888, *Biografa lui Constantin Morariu-Andrievici* 1889, și *Poezii germane* 1890.

Din cele 23 scrisori⁷) (a căror datare începe cu 6 Dec. stil vechiu 1878 și se termină cu anul decesului lui N. F. N.: 1890) și s'au pierdut cele numerotate de C. M. cu 3, 13 și 23. Pe măsură ce înaintează în timp, tonul lor mereu sporește în afecțiune. Autograma fotografiei⁸) vine din „10/22 Ian. 1882”.

Și acum, scrisul (firește în ortografie actualizată) acestui atât de pe nedrept neglijat N. F. Negruțiu, nu numai „om activ și mare filantrop” cum îi zicea *Enciclopedia* lui *Diaconovici*, ci și *mare Român*, cum îl evoca C. Morariu nu odată...

II.

Gherla, 12 II 24⁹), 1883.

Mu't onorate domnule frate,

Primește sincera-mi mulțumită pentru viul interes ce dovedești față de întreprinderile mele literare și pentru binevoitorul sprijin moral și material cu cari m'ai împărtășit și urmezi a mă împărtăși în lucrările mele.

Binevoiește a dispune de toate scrierile mele și de toate opurile eșite în edițiunea sau trecute în proprietatea mea — cari nu le ai și ai dori să le ai. Scrie-mi și ți le voi trimite îndată, baremi cu atâtea răsplătindu-ți

sociale și economice. Înfăptuirea acestora e în sarcina guvernului român. Binefacerile lor se vor revărsa și asupra scumpului pământ al Ardealului eliberat, și așa fi cel mai fericit, dacă ele s'ar înfăptui atât de curând, încât să pot colabora și eu la introducerea lor acolo.

În ceea ce privește pe germanii coloniști în cuprinsul pământului românesc, anii din urmă au dovedit că ei sunt cu desăvârșire detașați de comunitatea de stat română, se consideră înglobați în interesele și viitorul Germaniei. În adevăr coloniști în țară străină lor. Nu cred să se poată schimba această așezare sufletească. Soluția ne-o indică poate faptul, că pe unde au trecut, în luptele recente din Ardeal, armatele dușmane germane și maghiare, nu au mai rămas germani — sași și șvabi. — ei plecând în masă spre patria lor de origine.

De altă parte, cred că ungurii din Ardeal, dacă vor avea cuminența și tăria sufletească să cunoască realitatea — Ardealul aparține pe veci României, — și vor renunța definitiv la tendințele și himerele iredentiste, vor putea să se încadreze desăvârșit în comunitatea mare de destin a României. În această condiție, ei își vor putea asigura o viață din toate punctele de vedere mai bună aici, decât consăngenii lor din Ungaria și vor fi cetățeni utili ai României. Sper că așa se va întâmpla. Fără a avea această nădejde, ar trebui să ne gândim la soluția extremă a repatrierii lor.

În mare măsură aceste probleme vor fi soluționate de conferința păcii. Ori care ar fi aceste soluții, datoria statului român și a noastră a tuturor este ca transformările să fie făcute în spirit de omenie, blând, cu cruțarea oricărei suferințe omenești care poate fi evitată...

Revizuirea manualelor

2) În manualele de științe naturale e cu totul necesar să se menționeze alături de alte ipoteze cosmogonice și ipoteza creaționistă, elaborată atât de științific și acceptată ca adevărată de foarte mulți savanți de re-

nume mondial. Dacă sunt pomenite în cărțile de știință alte teorii ale Abatelui Moreux, ale lui Termier, de ce să nu se menționeze că aceștia au demonstrat în chip științific creaționismul. Părintele Schmid, profesor de istoria religiilor a demonstrat pe bază de material etnografic adunat din Africa, America de Sud, Asia, că până și în cele mai primitive religii există ideea unui Zeu mai mare. Această idee e reminiscență a mono-teismului primitiv. Și această precizare e necesară în cărțile de etnografie. În manualele de astronomie se repetă adesea mitul lui Galilie. Că a ost protejat de Papa o spune chiar scriitorul Papini, în incinta Academiei Italiene. O spune și d. I. G. Savin în Introducere în apologetica ortodoxă, deși ca teolog ortodox nu are nici un motiv să „apere” pe catolici. Teoria Kant-Laplace e expusă cu lux de amănunte, fără de a fi pomenită și teoria creaționistă pe care o susțin somități astronomice ca Kepller, Abatele Moreux, membru al Academiei Franceze. Să nu se uite că la Roma, la Bourges, (în Franța) și în alte centre există observatoare astronomice catolice și că au adus contribuțiuni importante. Nu există domeniu de activitate intelectuală în care să nu întâlnești sutana abatelui. Antimoniu a fost descoperit de un călugăr. Abatele Houy este creatorul cristalografiei. Abatele Rousset este creatorul foneticii experimentale. Călugărul Mendel e începătorul cercetărilor de genetică și ereditate. Călugărul Gemelli, pzeședintele Academiei Pontificale de Științe e autoritate în biologie și în psihologia experimentală. Am pomenit la întâmplare, câțiva călugări-savanți moderni, dar numărul lor e foarte mare și în epoca modernă. De aceea în indicațiunile de istoria științei nu e justificat tonul anticlerical.

În manualele de muzică ar trebui să se pomenescă ceva mai mult despre muzica gregoriană, atât de magnifică. Muzica s'a dezvoltat sub patronajul Bisericii. Aproape nu există compozitor de renume european, care să nu aibă și compoziții religioase. Între compozitorii români ar trebui introdus și talentul Iacob Mureșan, ale cărui lucrări redau în accente atât de înălțătoare, splendidul me-

los al plaiurilor mioritice. Herculănu, Mănăstirea Argeșului de I. Mureșan sunt opere nemuritoare.

În cărțile de curs primar lecțiunile de religie nu ar trebui să fie în acelaș manual cu cetirea, istoria, etc. Autorii cari compun manualul de curs primar, expun programa religioasă ca mici povești, ceea ce diminuează importanța deosebită a religiei. Materialul pentru religie e tratat foarte sumar și uneori are multe greșeli. E de preferat ca manualul de religie să fie alcătuit de un eclesiast și aprobat de Biserică. Școlarul trebuie să țină mult la Catehism și să-l păstreze pentru toată viața, ca o carte fundamentală. În cărțile de citire se descriu multe sate și orașe. Ar trebui să fie și o mică descriere a Blajului, locul de unde „a răsărit soarele tuturor Românilor” cum spunea Heliade. La lecțiunile de istorie trebuie schimbat pasagiul despre unirea cu Roma, spre a se arăta adevărul și nu o teză confesională. Rolul binefăcător al Sfintei Uniri nu poate fi contestat. După ce Doctorul Râmneanțu a demonstrat pe baza grupelor sangvine că populația catolică din Moldova e românească, și dat fiind că are conștiință românească și vorbește românește, n'ar trebui considerată de ungurească în manuale. Ei se numesc români-catolici, nu ceangăii. Cuvântul ceangău are sens pejorativ.

(Sfârșit).

Iosif E. Naghiu

Școala activă în creștere. Salutăm cu bucurie intervenția pâr. Stoica în discuția asupra catehezei în legătură cu școala activă.

Între aderenți, între prieteni, între frații de acelaș gând, se fac uneori simple lămuriri. Nu am intenția să dau eu lămuriri, dar cu această ocazie vreau să spun ce părere am eu despre treptele formale ale școlii active pe care le invocă pâr. Stoica în judiciosul său articol. Desigur pâr. Stoica a scris foarte bine intenționat, că anume și școala activă își are treptele ei, deși nu vor fi atât de formale ca ale școlii vechi, tradiționale.

Școala activă găsește treptele formale, tocmai fiindcă sunt formale, de un stil prea strâns și de o logică nemiloasă cu spiritul

și eu cât de puțin buna inimă și neobosită conlucrare.

Borgovanu¹⁰⁾ e unul din colaboratorii interni ai mei și va încerca critica respectivului operat¹¹⁾, îndată ce va apărea acela întreg, numai de vom putea câștiga de oriunde opul original; eu sper că ne va succede¹²⁾ aceasta.

Operatele d-tale, cum te vei fi putut convinge, ne sunt prea binevenite. Dacă-ți dă mâna, te rog de unele versuri funebrele¹³⁾ și iertăciuni la morți. Un¹⁴⁾ volum de predici funebrele și iertăciuni bucuros l-aș cumpăra, cu 15—20 fl. de coala tipărită, chiar și dacă nu va fi de tot original. Îți atrag atențiunea¹⁵⁾ la concursul scris¹⁶⁾ din partea mea, mai ales la cel pentru un studiu social la care nici în anul trecut nu mi-a venit nici un oferat publicaver¹⁷⁾ și mă tem ca să nu rămân și acum pe jos¹⁸⁾ cu el; asemenea și la cele scrise pentru predici te rog să concurgi¹⁹⁾ încât vei dispune de timp.

Vă datoriam de mult cu fotografia mea; — mi-se pare că vi²⁰⁾-o-am trimis²¹⁾. Bine-mi aduc aminte ori ba?

Te salut din inimă, împreună și pre gențila-ți soție și familie

N. F. Negruțiu
red(actor)

1) Adecă studentul universitar din Societatea „Arboroasa” — Cernăuți. C. Morariu, întemnițat de Au-

striei (din 15 Nov. 1877 până 'n 3 Febr. 1878), împreună cu colegii: Ciprian Porumbescu, Zaharie Veronca, Orest Popescu și Eugen Siretean, pentru iridentă pan-românească.

2) Intemeietorul și sufletul foii populare-țărănești „Deșteptarea”, cât timp a condus-o C. Morariu: An. I 1893—An. IV 1896 (vezi Victor Morariu, *Semicentenerul „Deșteptării” lui Constantin Morariu*, Cernăuți 1943) — ajunsă apoi (până 'n 1904) foaie de partid politic.

3) Acel Niculae Fekete Negruțiu despre care ne lămurește tot *Enciclopedia Română* a lui Dr. Corneliu Diaconovich (Sibiu, Tom. I 1898, Tom. II 1900, Tom. III 1904), indispensabilă și până astăzi atât de trainică *Enciclopedia română ardeleană* (elaborată de „preste 200 autori”) și acel N. F. N., despre care *Dicționarul enciclopedic ilustrat* a numai duor autori (I. A. Candrea și Gh. Adamescu), dicționar caracteristic de prezumpțios în afirmarea că, până la apariția acestui *Dicționar „enciclopedia” Candrea-Adamescu*, „eram singura țară... care nu posedam o enciclopedie cât de mică” (!!!) — nu suflă nici o vorbuliță!... Acel N. F. Negruțiu despre care avem sfânta datorie de-a ști mult mai mult decât astăzi!

4) Abia dela An. 1884 „Preotul român” își începe numerotarea An. VIII, prin care se declară continuarea *Predicatorului*.

5) Fapt pe care Nerva Hodoș și Al. Sadi Ionescu *Publicațiunile periodicele românești* 1913, 121 nu-l știu.

6) Singura revistă și a lui N. F. Negruțiu pomenită în deochiatul *Dicționar enciclopedic* de Candrea-Adamescu.

7) Alături de cari C. M. ne-a mai păstrat dela N. F. N. și 2 cărți de vizită și 2 cupoane de mandate postale și o fotografie a lui N. F. N. — tuscinci pioșele cu scrisul, respective autograful lui N. F. N.

8) Altă fotografie a lui N. F. N. decât cea pu-

blicată de C. Morariu cu altă ocazie (în lipsa materialului, nu putem preciza unde).

9) Deci 12 Faur stil vechiu și 24 stil nou. — Scri-soarea poartă entetul tipărit: *Domnedieu și Dreptului mieu!* — precum alte scrisori N. F. N. poartă sigilu impregnat: *Pop'a Niculae Fekete Negruțiu Gherla* — așa cum se recomanda dânsul și în revistele sale; d. p. în „Predicatorul săteanului român” An. III, IV, V sau în „Cărțile săteanului român” An. II, III, VI, V.

10) Vasile Gr. Borgovanu, preot-profesor.

11) = op. operă.

12) Germanism (es wird uns gelingen) cu atât mai scusabil în graiul Ardeleanului N. F. N. când îl întrebuițează și (criticul limbii române din Ardeal!...) T. Maiorescu, glăsuind: „nu-mi mai reușește nici o rimă” (*Ist. lit. rom.* Casa Școalelor 1944, 174).

13) Nu uităm că între operele lui N. F. N. se înșiră și: *Nu me uita. Collectiune de versuri pentru ocaziuni funebreli arangiate prin N. F. Negruțiu, Gherla 1883.* — Iar în „Preotul român” An. IX 1883, 124, C. Morariu publică: *Viersu funebralu Cântatu lângă cosciugulu repausatei Juliana Berariu...* (mama poetului bucovinean Const. Stănică Berariu).

14) Scris ilisibil; un cuvântel rămas aici indescifrat-

15) N. F. Negruțiu înimeria (la 1883!) locuția mai consacrat — românească *îți atrag atențiunea*, pe când astăzi un Tudor Vianu (*Ist. lit. rom.* 1944, 324) scrie (mai nemțește): „il face atent”...

16) Germanismul: *ausgeschrieben*.

17) Pumnulism, pentru: *publicabil*.

18) *Rămân pe jos* — locuție, se pare, străină.

19) Ardelenism, pentru: *să concurezi*.

20) Formă ardeleană frecventă a pronumelui personal conjunct, acest *vi*.

21) Evident, chiar fotografia menționată.

Dr. Leca Morariu
prof. univ.

copiilor. Sărind copilul din treaptă în treaptă, desigur e o treaptă abstractă, ele vreau să înalțe pe copil, pe când și școala activă care are momentele ei psihologice, vrea să coboare educatul în sine, să-și adâncească străfundul ființei sale proprii, pentruca astfel luminat, încălzit, hrănit în interior, să se înalțe, revărsându-se în afară.

Primul moment psihologic al școlii active e: *alegerea subiectului*, după care, sub supravegherea catehetului, copilul întreprinde o lucrare, pe care o susține într-o zi în fața colegilor săi, dezvoltându-se atunci subiectul cu colaborarea tuturor elevilor și a catehetului, care va avea grija să îndrume activitatea spre țelul fixat. Cel puțin, demonstrația publicată s'a menținut în acest cadru al momentelor psihologice.

Rog pe părintele Stoica să mă ierte dacă i-am cauzat vre-o neplăcere, când m'am folosit de articolul d-sale ca să-mi expun o părere despre treptele formale. (Toma Cociștu)

Știri mărunte

In fața moaștelor Cuv. Paraschiva. S'a luat hotărârea ca moaștele Cuvioasei Paraschiva să fie ridicate din mănăstirea Ciorogârla, unde au fost transportate din Iași, și să fie duse îndărăt în Moldova. Intre timp o să fie oprit sicriul cu moaștele și în biserica patriarhiei din București. În vederea acestui fapt, I. P. S. Sa patriarhul Nicodem a invitat lumea română ortodoxă să alerge, în procesiuni cucernice, să se închine în fața moaștelor Cuvioasei cunoscută și sub numele de Sf. Vineri.

Nou ordin militar „Mihai Viteazul”. Prin înalt decret regal, publicat și în *Monitorul Oficial* (Nr. 246), pe data de 23 August 1944 s'a înființat un nou ordin militar de război, cu denumirea de Ordinul Militar „Mihai Viteazul” cu spade. Se va conferi numai în război, pentru fapte de arme excepționale în fața inamicului. Ordinul acesta are trei clase.

Bucureștii scapă de camuflaj. După cum scriu gazetele de ieri, autoritățile din Capitală au dat dispozițiuni pentru ridicarea camuflajului. Deocamdată vor fi luminate intrările la sălile de spectacol și intersecțiile străzilor. Sunt nădejdi că în puține zile Capitala va fi luminată ca în vreme de pace. — De-am vedea același lucru și în orașele și orașelele din provincie!

Guvernul de Gaulle recunoscut „de jure”. Guvernele Marii Britanii, a Statelor Unite Nord-Americane și a Uniunii Sovietelor au recunoscut simultan și „de jure” guvernul de Gaulle, pe care „de facto” îl recunoscuseră de mult. Ceeace înseamnă că e privit în afară ca singura autoritate care reprezintă și poate angaja țara; poate acredita ambasadori în străinătate și pot fi acreditați ambasadori pe lângă el; poate dispune de tezaurul țării, poate încheia împrumuturi, obține credite, bate monedă; poate semna acorduri, poate participa la conferințe internaționale, ș. a. — I-se recunosc adecă toate drepturile și prerogativele unui guvern legal.

Locale. Măne, Dumineca săptămânii VII după Înălțarea Sf. Cruci, va predica în catedrală p. Dr. Ioan Cristea, dir. Cancelariei Mitropolitane.

— Dumine. catrecută II. Sa Dr Victor Macaveiu, în sobor de preoți a slujit un parastas pentru cei ce și-au jertfit viața pentru desrobirea Ardealului, iar Joi, de praznicul Sf. mucenic Dumitru, același, tot în sobor de preoți, a slujit un Te Deum pentru eliberarea Transilvaniei întregi. Răspunsurile le-a dat corul catedralei sub conducerea prof. Celestin Cherebețiu.

S'a scumpit hârtia. Marți a avut loc un consiliu de miniștri. Din comunicatul ce s'a dat la încheierea ședinței se știe că, între altele, consiliul a ratificat propunerea delegației economice a guvernului de a scumpi prețul hârtiei de ziar dela 36.10 Lei la 58.60 Lei kilogramul.

Pentru câștigarea războiului. La Londra se face tot ce omeneste se poate pentru ca războiul să fie câștigat deplin și cât mai curând. Camera Comunelor a votat Miercuri un nou buget în suma

imensă de un miliard și două sute milioane lire sterline pentru a se purta până la biruință războiul în care-i angajat și Imperiul Britanic.

Planuri macabre. Agenția Rador (22, X, 44) lansează știrea că la Paris se afirmă cum că cercurile oficiale ar fi în posesia unei informații amănunțite căreia Hitler ar avea de gând să extermine toți lucrătorii străini și cei 2,500.000 prizonieri francezi aflați în Germania. Asta pentru ca Reichul să nu fie cutropit de către aceștia acum când țara nemțească e pe calea prăbușirii și destrămării.

Japonia la strâmtorare. După un puternic atac naval, trupele nordamericane de sub comanda generalului Mac Arthur, au debarcat în arhipelagul Filipinelor. Orașul și aerodromul Taclovan din insula Leyte au fost ocupate de trupele de invazie nordamericane. Răspunzând unei telegrame de felicitare a președ. Roosevelt, generalul Mac Arthur a spus: „Aici totul merge bine”.

Convocare. Membrii „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român” sunt invitați, în înțelesul art. 22 din Statutele Asociației, la *adunarea generală* ce se va ține la Sibiu în ziua de Duminecă, 5 Noembrie c. Această adunare va avea numai un caracter administrativ, urmând ca adunarea generală festivă să aibă loc la Cluj, la o dată cât mai apropiată cu putință.

† Pr. Petru Grnia, paroh în Teiuș, după îndelungate și grele suferințe, a trecut la cele veșnice în ziua de 5 Sept. c., la vârsta de 59 ani, fiind într'al 34-ia an de cinstită preoție și fericită căsătorie. — Să-i fie partea cu drepti.

† Eugenia Popa născ. Gherasim, văduvă de preot, — mama distinsului scriitor care este p. Septimiu Popa, și căruia-i transmitem și noi condoleanțele noastre — a trecut la cele veșnice în Cergăul-Mare, la 10 Sept. c., în anul 82 al vieții și 19 al văduviei. — Odihnească în pace!

CARTI & REVISTE

Dr. CORIOLAN SUCIU: *Arhterell Blajului* citorii de școli naționale. Blaj. 1944. Pagini: 106. Prețul: 120 Lei.

Ctitoria lui Inochentie Micu, chiar dintru începuturile sale, a fost și a rămas până azi o cetate a cărții. N'a avut această vatră de lumină un singur ierarh care să nu fie purtat de griji și să nu fie jertfit și dintr'al său pentru fântânile darurilor — școlile — din preajma scaunului vlădicesc de aici. Noua lucrare — a douăzeci și una — rodită de priceputa hărnicie a d. Dr. Coriolan Suciului lămurește, în temei de date și documente, acest lucru, despre care sunt destui cari ar vrea, din micime de suflet, să tacă cronica. Și care nu poate tăcea, căci atunci pietrele Blajului ar striga.

I. FROLLO-M. A. NAILIS: *Sfântă zi de lucru*. București (edit. „Farul Nou”). 1944. Pagini: 77. Prețul: 100 Lei.

Lucrare de zidire sufletească. E o prescurtare, în stilizare ușoară, a operei celebre *Werktagshelligkeit* a lui Nailis, numită și „Filotea veacului XX”. Vrea, și isbutește, să arate drumul cel mai simplu spre Dumnezeu. — Merită cea mai largă răspândire.

I. MOLDOVANU: *Introducere în Etnobiologie și Biopolitică*. Sibiu. 1944. Pagini: 300 Lei.

În cinci capitole: Neamul; Despre legile vieții; Biologia familiei și etnobiologia; Igiena Neamului; Știința Neamului și biopolitică; Statul etnic, autorul adâncește, cu deosebită competență, o seamă de probleme de cea mai mare însemnătate. Și e bine să înțeleagă temeinic și corect aceste probleme de actualitate cât mai multă lume cu carte dela noi, așa ca opera din chestie e cât se poate de binevenită.

AL. FILIPAȘCU: *Le Maramureș*. Sibiu. 1944. Pagini: 52 (Format 8° mare).

P. Alex. Filipașcu, precum se știe, e maramureșan și autorul unei valoroase Istorii a Maramureșului. Ca atare era dintre cei mai chemați să scrie, pentru străinii de bunăcredință, o lucrare informativă serioasă asupra Maramureșului vovodă și românesc. De care însărcinare Sf. Sa, prin prezentul studiu istoric, ce a fost scos ca vol. X. din „Bibliotheca Rerum Transsilvaniae” sub auspiciile Centrului de Studii și Cercetări privitoare la Transilvania, de pe lângă Universitatea „Regele Ferdinand I” Cluj-Sibiu i-a achitat cu demnitate.

Școala Normală Română Unită de Invățători — Blaj

Nr. 170 | 1944—45

Aviz școlar

Examenele de admitere în clasa I-a (întâia) și în clasa a V-a (cincia) la școala noastră se vor ține în ziua de 6 Noembrie 1944, ora 8 a. m.

Absolvenții de 4 clase secundare gimnaziu, liceu teoretic, se pot prezenta la examenul de admitere în clasa a V-a, fără să mai ceară aprobarea Onoratului Minister.

Examenul de corigență, cu elevii restanțieri, se va ține în ziua de 7 Noembrie 1944,

Cursurile școlii încep în ziua de 9 (nouă) Noembrie 1944, ora 8 a. m., când toți elevii vor fi prezenți la școală.

Elevii care se prezintă la examenul de admitere, vor aduce cu ei toate efectele de pat și îmbrăcăminte, deoarece cei reușiți nu se vor mai înapoia acasă.

Taxa școlară e fixată pentru toate clasele la 7000 (șapte mii) lei anual, din care se va plăti jumătate la începutul anului școlar, cealaltă jumătate după vacanța de Crăciun.

Taxa pentru întreținere la internat se va fixa ulterior și va fi comunicată părinților la începutul anului școlar, când se vor prezenta cu copiii la școală.

Din taxa de întreținere ce se va fixa la internat, la începutul anului școlar se va plăti suma de lei 15.000, iar restul în două rate egale: după vacanța de Crăciun și după cea de Paști.

Întâia rată la internat o plătesc toți elevii, inclusiv bursierii, urmând ca bursa ce vor primi dela Onor. Minister să fie calculată în celelalte două rate.

Elevii cu taxele restante la școală și internat vor fi primiți numai după achitarea acestora.

Onorații Domni Preoți și Invățători ai satelor sunt rugați să comunice prezentul aviz celor interesați.

Direcțiunea

FRIDERIC HÖNIG

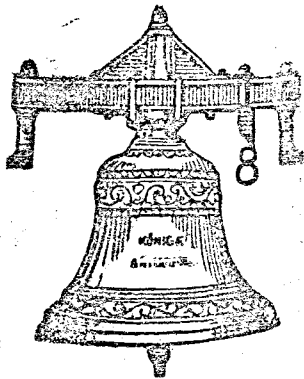
ARAD, STRADA BARIȚIU 10—21

„Inreg. F. S. 34|1931 Arad” cf. dispozițiilor în vigoare

Cea mai veche și mai mare turnătorie de clopote din România.

Fondată la anul 1840

La comandă fabrică clopote de orice mărime din cel mai curat bronz pentru clopote, pe lângă garanță mare și cu prefixarea precisă a tonurilor. Invenție proprie licențiate. Rechizite și scune de fier pentru clopote. Motoare electrice pentru clopotit. — Telefon 376.

Citiți și răspândiți

„UNIREA” 66